

AYŞE EBE

Hem. Bedriye Dincer

Kar çökünce buralara, anılara da ayaz kokusu siner; kurdun ayağına, kuşun gagasına değmemiş taşlar isyan eder özüne, yalnızlık bile korkar beyaz karanlıktan. Hayat namlu ucu kadar ucuz, ölümse misafirdir her haneye.

Altı ay olmuştu doğunun en doğusuna geleli. Sabah ezanıyla yarı araladığı perdenin ötesinden hayatının ilk karını görmüştü. İzmirliydi Ayşe, okulu da İzmir'de okumuştur. Karı sadece romanlardan, filmlerden bilirdi. Bir çocuk telaşıyla açtı derme çatma tezek kokulu odasının dünyaya direk açılan tahta kapısını, içeriye giren yelin savurduğu taze havayla ciğerlerini doldurdu. Ürperdi. Küçük pembe ellerine aldı beyazı, kar beyazı ne demek şimdi anlıyordu. Sabah namazına giden köyün ihtiyarlarından biri *fesuphanallah* diyerek geçti önünden. Ayağı yalın, başı açık, üstünde yatarken gecelik niyetine giydiği kalın fistan. Dışarıdan nasıl görüldüğünü düşündü, güldü. Soğuktan kızaran ellerinde eriyen karın akışına baktı, sonra gökyüzüne ve şükretti her şeyin sahibine.

Soba başında; kızaran ekmeğin kokusunu çekti içine, odadaki sırrı kaybolmuş aynasının içine girerek geldiği günü düşündü. Baba evinden tayinin yapıldığı köye giden tek minibüse kadar iki gün süren yol, ömründen ömür almıştı. Sağlık Müdürlüğünde sonlanan işlemlerin arsından ilçenin derme çatma terminalinde bekliyor, günde bir kez kalkan köy minibüsünün ön koltuğunda şoförden uzak, kapıya yakın, yanına başka yolcu almamaları için dua ediyordu. Daha önce hiç görmediği silahları, kocaman elleriyle kavrayan iri uzun adamlar, bir ayı çevikliğiyle minibüse inip biniyor, anlamadığı bir lisanda bağıra çağıra bir heyecan içinde sağa sola koşuşturarak renksiz terminalde adeta bir panayır havası estiriyorlardı. Neden sonra homurdanan motorun eşliğinde ilçeden çıkar çıkmaz biten asfaltın ardından başlayan şoseyle, bir dünyadan başka bir dünyaya geçer gibi dağların içine girivermişlerdi. Önceleri ön camdan içeriye tedirgince sızan güneş, gökyüzünü keser gibi uzanan keskin kayaların ardında yok olmuş, yerini ucu bucağı görülmez bir griliğe bırakmıştı. Yol uzun, menzil meçhuldü. Uçuruma teğet, dağa yaslı kıvrılan yol, ölümle yaşam arasında ince bir çizgi misali uzanıyordu. İçinin geçkinliğinden köye gelen minibüsü karşılayan Ateş'in gök gürlmesi havlamasıyla sıçrayarak çıkmıştı. Bu, sonraları en iyi dostu olacak kocaman canlıyı ilk görüşüydü. Ateş, iri mi iri, dev misali, köyün tekaüt çoban köpeğiydi. Rivayet o ki yıllar önce köye inen bir kurt sürüsünün ak yeleli genç erkeğinin köyün ağrazı Salim'in damına camdan atlayıp Zeycan'dan olma Cano bebeği beşikten kapmasını görüp daha köyün dışına varmadan ak yeleli kurdu yere indirmiş, bebeği dişlerinden alıp etrafını saran sürüyle

saatlerce kapışmıştı. Kapışmıştı kapışmasına ama ne Cano bebeğin kan kaybından ölmesine ne de kendisinin ağır aksak kalmasına engel olabilmmişti. Yine de kurt sürüsünün pes edip kaçması Ateş'in şanı olarak anlatılagelmmişti köyde. O gün bu gün sürüye çıkmaz, kendince edindiği köy bekçiliği görevini yerine getirir, çoban günlerinden kalma yağlı yalı hayal ederek kapı önlerinde kuru ekmek dilenirdi. Ayşe'yi görür görmez yaban olduğunu anlamış, karşısına dikilip önce inceden süzmüş daha sonra da ayaklarını koklayıp adeta bu kim der gibi beraberinde gelen köylülere bir bakış atmıştı. Muhtar, Ayşe'yi ilk karşılayanlar arasındaydı. Kısa ve öz anlattı köyü.

Köy Bedirhan Aşireti'nin köyüdü, köyde soyu olmayan kimse yoktu. Aşiretin bölgede tamı tamına yirmi dört köyü vardı ve geçen seneden bu yana hepsi korucuydu. Kendisi bu köyün korucu başıydı aynı zamanda. Müslüman adamlardı. Hoş gelmiş, köye onur vermişti. Malı, canı, ırzı kendilerine emanetti. Sağlık ocağı olarak iki gözlü bir dam ayırmışlardı, orada yatıp kalkacak, orada yiyip içecekti. Erkekler o yanında olmadan ocağa gelmemeleri için uyarılmışlardı ama yine de gelen olursa kendisini çağırmalıydı. Okul açıktı, öğretmen üç aydır raporluydu, çocuklar her sabah okulu açıp tahtada yazı çalışıp dağılıyorlardı. Okuma yazma için yardımcı olursam sevineceklerdi. Gece kesinlikle dışarı çıkılmamalıydı. Silah sesi, hayvan sesi, kadın çığlığı, ne duyulursa duyulsun kendi gelmeden kapısı açılmamalıydı. Anlatmadıkları da vardı muhtarın. Zaman içinde Ayşe köyün yeni korucu olduğunu, örgüte köyden de giden gençler olduğunu, hatta muhtarın kızı Zozan'ın üç yıldır dağda olduğunu, Bedirhan Aşireti Beği, Zeki Bey'in zer mi zor mu karşılığı bilinmez, önceki yıl devletle anlaşıp bütün köylerini korucu yaptığını, korucuların maaşının dörtte birinin Bey'e gittiğini, yıllardır elektrik, öğretmen ve ebe olmayan köye hepsinin bu sene geldiğini öğrendi. Dil ve yemek sorun oldu ilk günlerde. Haziran sıcaklığında İzmir'den çıkıp geldiği Tendürek Dağı'nın iklimi perişan etti Ayşe'yi. Gecelerin sert soğuğu, sabahların ayazı, gündüzün kaçamak güneşleri hep acıttı içini. İçine ağladı gizlice, sıla hasretiyle. Köyün ebesiydi. Sağlık ocağı olarak kullandığı odayı muşambadan bozma bir perdeyle üçe ayırdı. Kendince bir bölüm acil, bir bölüm poliklinik, bir bölüm doğumhaneydi. Mesleğinin tecrübesizliğini ilk doğumunda yüzüne vurdu köyün kadınları, imdadına köyün alaylı ebesi Hato Ana yetişip bağladı kordonu, kesiverdi bağını sabinin.

Tendürek Dağı'nın içinde köy ebesi demek, köyün hemşiresi, doktoru, anestezi, ambulans şoförü, ATT'si demektir. Baş ağrıyan, kocası tepen, taşı yiyen size gelir. Kadın başı doğum ortalaması beş buçuk olan otuz haneli köyün ebesi ilçedeki devlet hastanesi ebelerinden çok doğum görür. Aşırı, muayeneyi, temizliği, çayı ve köy kadınlarıyla dedikoduyu ebe yapar. Ve rakiptir şehirli ebe, köyün bakım bilmez kadınına, rakip olduğu için yalnızdır. Yalandır samimiyetler. Böyle yalan yanlış, yapayalnız günlerin birinde her kapıyı gezip ekmek dilenmeyi huy edinen Ateş, onun da kapısına dayanmıştı. Ekseriyetle tahta kapılara arka ayaklarının üzerine kalkıp ön patilerini dayar, cüssesinin ağırlığına dayanamayarak çatırtıyla açılan kapından içeriye havlayarak evin sahibine işaret verir ama kesinlikle

içeri girmezdi. Yine böyle davetsiz bir teşebbüs neticesi Ayşe'nin -biraz da korkudan olsa gerek- bir tencere haşlanmış tavuğu önüne boca etmesi Ateş'i ona ayrılmaz bir sadakate bağlamıştı. Ateş artık köyün değil sağlık ocağının bekçisiydi. Maaşını harcayacak yer bulamayan Ayşe de haftada bir indiği ilçeden Ateş'e de istihkakını alır, kendini köyün girişinde bin bir şaklabanlıklarla karşılayan dev anasına rüşvetini verirdi. Hele gece bir gölge yaklaşıversin ocağa, bir vaveyla koparır, ortalığı toza dumana katardı. Ateş'i durdurabilene aşk olsun.

Yalnızlık mı? Yoksa derinlerden gelen korku mu? Beni O'na yaklaştıran?

Elif oldum, Lam oldum. Mim'e gönlüm yetmedi. Olmuş olan ya da olacak olan bende zuhur buldu.

Acizliğimin kuvveti mi beni yerden yere vuran? Kaybolduğum bu dehlizler içimin labirentleri mi?

Sadece senden korkar, sadece sana sığınırım.

Sabah namazını eda etti. Sobada az önce ısıttığı ekmek dilimlerinin üzerine koyduğu bir parça peynir ve ılık sütle bitirdi kahvaltısını. Yıllardır merak ettiğini, masallardan çıkıp gelen o bilgiyi bu gün uygulayacaktı. Her çocuk bilmez mi kardan adam yapmayı ve burnunun havuç olacağını? Havuç yok ki diye düşündü. Olsun, nasıl olsa bir hal çaresi bulunurdu, koca adamın burnu için. Birkaç başarısız deneme ve Ateş'in üstüne atlayarak bozduğu iki üç alt gövdeden sonra kafa bölümünü de koymuştu yerine. Muştı almış gibi ocağın önüne toplanan köyün çocukları da yardıma yeltendi ve hep beraber bitirdiler kardan adamı. Evden bir şapka, burun yerine kalınca bir çalı, gözlere de iki taş tamam oluvermişti. Çocukların etrafında koşar adım dönerek "berfan" diye çığırtılarını duyan Hato Ana, bir hışımla geldiği ocağın önünde oynaşan çocukları defedip eline aldığı sopayla kardan adamın kafasını gövdesinden ayırırverdi. Kapının önünde ne olduğunu anlamaya çalışan Ayşe'nin büyüyen gözlerine çelik gibi bakan Hato Ana, tekmeleriyle dağıttığı gövdeden kalan kar topaklarına basarak elindeki sopayla Ayşe'nin üzerine yürüdü ki bundan sonrası görenlerin rivayeti, iki adam boyu havaya sıçrayan Ateş, önce Hato Ana'nın sopa tutan kolunu parçalamış, altına aldığı yaşlı kadının boğazını yerinden çekip alacakken Ayşe'nin "Yapma!" çığlıyla olduğu yerde kalakalmış.

Hato Ana'ya ilk müdahaleyi yapan Ayşe Ebe, her ne kadar ilçeye gitmesini salık verdiyse de yaşlı kadın, "Bizim köyün iti değil eri kuduzdur kızım, sen benim kusuruma bakma" deyip gözyaşı dökmekten başkaca bir şey yapmadı. Akşam kazalarla beraber evvabin, tesbihat derken zamandan kaçan Ayşe, mekânın da dışına çıktığını derinlerden gelen kapı dövülmesiyle anladı. Gelen Hato Ana'ydı. Müsaade isteyip içeri girdi. Damın tek döseğine çöktü. Söze Hato Ana başladı, sözü Hato Ana bitirdi:

"Kızım buralarda kar, ölümün habercisidir. Karla oyun olmaz. Kar yolları kapar, kurt insanı. Güneşin ısıtmayan sahte yüzünü görürüz her gün. Ben iki evladımı da kar yüzünden yitirdim. Kar

felakettir bize. Yasaktır sabilere berfan yapmak. Töredir. Sen yine de kızma anana, bilemedim. Cahillik, gözüm dönüverdi. Affet.”

Ağlayarak sarıldı Ayşe, Hato Ana'nın boynuna, ne kadar ısrar ettiyse de bedeldir diye bıraktı Hato Ana yanı sıra getirdiği çıkını, çıktı gitti.

Gece geldi, uyku çöktü. Rüyasında bir ses adını fısıldıyor “Ayşe Ebe, Ayşe Ebe, Ayşe Ebe” diyerek derinden çağırıyordu bilinmeze. Uyandı, Ateş havlıyor, muhtar bağırıyor, kalın bir el tahta kapıyı dövüyordu. Yorganın içinden sobası sönmüş soğuk odaya kalktı. Üstüne alelacele bir şeyler giyip kapıyı açtı. Muhtar önde, silahlanmış birkaç korucu arkada göz göze geldiler. Muhtar canhıraş *Keça min, keça min!* diye haykırıyordu. Yana çekilince arkada duran iri kıyım korucunun kucağındaki kızı ve kızdan akıp yerdeki karı kızıla boyayan kanı gördü. Hato Ana'nın sözü çınladı kulaklarında “*Kar ölümün habercisidir.”*

Yan odanın kapısına koştu, ışığı yaktı. Muayene masası olarak koyduğu tahtadan derme çatma masanın üzerindeki elinin tersiyle yere itti ve iri korucuya kızı yatırmasını işaret etti. Muhtara sordu:

- *Ne oldu?*
- *Kar çökünce, kimse olmaz diye, anasını görmeye köye inmiş ebe hanım.*
- *Sonra?*
- *Pusu atmıştık, ben vurdum. Ben vurdum kızımı!*

Hato Ana da yetişmişti. Herkesi dışarı çıkardılar. Kızın elbiselerini çıkarmak istedi Ayşe ama daha önce görmediği bir kuşak bağlaması, tanıdık olmayan şalvar ve şalvarla birleşik tulum görüntüsü veren üst kısmı görünce kesmenin daha iyi olacağına karar verdi. Neşteri eline aldı, elbiseyi kuşaktan kesmeye başlayacağı sırada baygın sandığı kızın sol eli sağ bileğini kavradı, göz göze geldiler. Gözlerinden ateş çıkıyor, çektiği acıyı karşısındakine hissettirmemeye çalışıyordu yaralı Zozan. Mermiyi yedikten sonra düşmüş, düşerken de acıyla bağırmişti. Silahı yoktu, dört gündür dağlarda grubundan kaçıyordu. Örgütten firar ettiği ilk gün silahını ve diğer mühimmatı arazide gömmüştü. Önce anasını görecekti, helallik alacak, sonra da babasına teslim olacaktı. Bu kadın kimdi? Elindeki kendisini mi kesecekti?

Hato Ana'nın sıcak sesi çalındı kulağına, ebesi, hayata gözünü kollarında açtığı kadın. Kürtçe fısıldadı kulağına “Rahat ol!”

- *Sadece kanı durdurabildim muhtar, acilen ilçeye, hastaneye gitmesi lazım, çok kan kaybetmiş.*
- *Nasıl ebe hanım, nasıl?*
- *Çatışma oldu de telsizden, yaralı var de, ne dersen de de, çabuk de!*
- *Gelmezler, gelemezler, paletli yok, yolar kapalı, gece karanlık, helikopter uçmaz.*

- *Sırtlayın o zaman, yaya gideceğiz, ben de geleceğim.*

Yola yaralı Zozan dâhil yedi kişi çıktılar. Bir silahlı korucu önden, bir diğeri en arkadan geliyor, iki korucu sedyeyi taşıyor. Muhtar yürüyüş kolunun ortasında kalmaya dikkat ederek elindeki kurt tüfeğiyle etrafı kolluyordu.

Hato Ana da bizimle gelmişti. Her ikimiz de sedyenin iki yanından tutuyor hem taşıyıcılara destek olmaya çalışıyor hem de destek alıyorduk.

- *Kurtlar kan kokusunu alır, dedi öndeki korucu.*

- *Almazlar. İyice sardım yarayı, diye cevap verdim.*

- *Alırlar ebe hanım alırlar, kan kokusunu almazlarsa korkunun kokusunu alırlar.*

İnsanoğlunun muktedirliğinin anlamsızlığıydı bu doğaya karşı. Ansızın bastıran tipi yüzünden yol alamıyorduk. Bizi birbirimize bağlayan ipler kâh ağırlaşıyor kâh ucundaki yok olmuş gibi boşalıyordu. Karın acımasızlığı yüzümü kesiyor adeta ayaklarımı bedenimden ayırıyordu. Durduk. Durmak ölüm demektir. İpleri bağlarken muhtar sıkı sıkıya tembih etmişti. *“Ne olursa olsun tipide durma ebe hanım. Ölürsün.”*

Gözlerimi açtığımda Hato Ana'nın gözlerine değdi bakışlarım. Sonra vücudumu saran sıcaklığı hissettim. Beyaz tavan, beyaz ışıklar, sonra uçuldayarak yok olan sesler. Ve yine karanlık...

“Es'elü'llahe'l-azim. Rabbe'l-arşı'l-azim en yeşfikeye”

Bir bulut üstünde uyurken melekler tarafından usulca yatağıma koyuldum ve iki küçük melek yavaş yavaş açtı göz kapaklarımı. Kulağımda anamın duası, yüreğimde kelebek kıpırtıları.

İzmir'den annelere haber vermişler, başımda dua okurken uyandım. Donma tehlikesi geçirmişim. Biz köyden çıkarken telsizle haber alan Jandarma Kurtarma Timi de ilçeden hareket etmiş. Düşmüşüm yolda. Muhtar taşımış beni askerle buluşana kadar. Çeliksiz vücut bu kadar dayanırmış ancak soğuğa. Zozan benim kanı durdurmam ve yola çıkarmamdan dolayı yaşamış. Kaymakam izin vermiş, vali ödül. Bunların hepsi uyuyup da uyanamadığım iki günde olmuş. Annemi öptüm, kokladım. Babamla şakalaştım. Köyün homurdak motorlu minibüsü belki de hayatında ilk kez ek sefer yaptı bizim için. Yolda durup Ateş için kemik aldım.